

s az egész anyagot a jogkereső közönség szemszögéből nézve dolgozta fel. Ügyvédek és a felek minden lényeges előtanulmány nélkül megismerik az eljárást s abban összefoglalóan azt is, hogy mikor minő intézkedéseket kell tenniök érdekeik megvédése céljából.

A könyvet dr. Fazekas Endre volt tagosító bíró, bpesti kir. járásbíró, előszavát dr. Marschall Ferenc államtitkár írta. B. Z.

Dr. Östör József és dr. Petrovay Zoltán: Hitbizományi jog. (2 kötet, Grill Károly könyvkiadóvállalata kiadása.)

Húsvét előtt jelent meg dr. Lázár Andor igazságügyminiszter előszavával az élén, 361 oldalas terjedelemben a műnek dr. Petrovay Zoltán igazságügyminiszteri osztálytanácsos által írt *első része*, amely a hitbizományi jog szabályainak szövegét és magyarázatát tartalmazza.

Ez az I. kötet — címe és az anyag feldolgozásának rendszere után indulva — kommentárnak lenne nevezhető. A mű beható tanulmányozása azonban meggyőzi az olvasót arról, hogy a szerző túllépi a jogszabálymagyarázat szokásos kereteit, mert a munka az 1936. évi XI. törvénycikkeknek és végrehajtási rendeleteinek szakaszok szerinti elemzésével kapcsolatban, — mondhatnánk ennek leple alatt —, a magyar családi hitbizomány jogintézményének részletes monográfiáját nyújtja.

Szerző ebből a szempontból úttörő munkát végzett, mert a hitbizományra vonatkozó eddigi irodalmunk nemcsak meglehetősen elavult volt, de amellettt úgyszólván kizárólag a történeti vonatkozások bőséges tárgyalásában merült ki s alig járult valamivel az intézmény beható tételes jogi elemzéséhez. E tekintetben az érdeklődő az egyetemes magánjogi munkáknak, főleg tankönyveknek — a célhoz igazodó — rövid összefoglalásaira volt utalva. A mű éppen a kellő időpontban, akkor pótolja ezt a régen érzett hiányt, amidőn az intézményt gyökeresen újraalkotott alakjában ismertetheti. Ekként a munkának nemcsak a merőben elvi vagy tudományos szempontból érdeklődőkre nézve van jelentősége, de a nagyszabású reformmal kapcsolatban felmerült bőséges számú s égetően aktuális kérdések megoldásánál gyakorlati támaszt nyújthat mindazoknak, akiket az új szabályozás folytán bekövetkező mélyreható változások legközvetlenebbül érintenek s akik az új törvényes rendelkezések gyakorlati alkalmazására hivatvák.

Bizonyára a gyakorlati szükségnek ez az előtérben állása indította szerzőt arra, hogy művét a kommentár köntösében bocsássa útjára. A munka rendszere ebből a szempontból elismerést érdemel. Minden egyes törvényszakasz szövege után „törvényhozási anyag” címen a történeti magyarázat segédeszköze kerül az olvasó kezébe. E cím alatt szerző nem egyedül az illető szakaszhoz fűződő miniszteri indokolást ismerteti, de ezen felül szembeállítja a törvény szövegét a javaslat eredeti szövegével, minden vonatkozásban feltárja a javaslaton tett módosítások okait és mozzanatait, a képviselőház bizottsá-

gának munkáját s a plénumban lefolyt vitáknak is mindazokat a momentumaikat, amelyek csak a végleges törvényszöveg kialakulására befolyással voltak. Csak ezután az alapos objektív előkészítés után lép elő a háttérből a szerző a maga magyarázó jegyzeteivel. A megjegyzések világossága, a kifejezőmód egyszerűsége és tömörsége s a részletkérdésekre is kiterjedő figyelem jellemzi ezeket a magyarázatokat, párosulva azzal az alapos szaktudással, amelyet a szerző nemcsak beható elméleti kutatásaival, hanem mint a hitbizományi ügyeknek évek óta igazságügyminisztériumi előadója s az új törvénynek és rendeleteinek egyik előkészítője, hosszú évek gyakorlati tapasztalatai alapján szerzett meg.

Az elvi fejtegetések és a bírói gyakorlat ismertetése mellett konkrét példák (szükség esetében ábrákkal) és határozatminták (l. pl. a 44.000/1936, I. M. sz. r. 56. §-ánál) hozzák közelebb az olvasóhoz a felette bonyolult joganyagot. Nem hátrányára, de éppen előnyére szolgál a mű áttekinthetőségének, hogy a két végrehajtási rendelet nem a törvény vonatkozó szakaszaihoz illesztve, szétparcellázva, hanem külön, önállóan közli. Az összefüggéseket a bőséges és hiánytalan utalások úgyis mindenütt feltüntetik s a kezelhetőséget a részletes tárgymutató és számmutató is biztosítják.

A magyarázat módja tekintetében megemlítem, hogy a fejtegetések nem merülnek ki a szoros értelemben vett hitbizományi jogszabályok elszigetelt ismertetésében és a kazuisztikus elemzésében, hanem a jegyzetek az összefüggések feltárásával a többi jogszabálymateriaák egész sorát is érintik. Az olvasó — szükségéhez képest hosszabb vagy rövidebb előadásban — megtalálja az intézmény szempontjából bármily jelentőséggel bíró egyéb jogszabályok ismertetését is: egymás után bukkanak fel a gyámságról és gondnokságról szóló törvénynek, a közjegyzői törvényeknek, a polgári perrendtartásnak, a végrehajtási eljárásnak s a telekkönyvi rendtartásnak a hitbizományt érintő rendelkezései; a gyógyfürdőkről, az erdőkről szóló törvény, az állampolgársági jogszabályok, a trianoni szerződéssel kapcsolatos kérdések megvilágítása, a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvény, a földbirtokrendezésről és a telepítésről alkotott törvényeknek, a pénzügyi jogszabályoknak ismertetése s itt elsősorban az illetékjogi problémák megvitatása és — last but not least — az általános magánjog szabályainak — különösen a jelzálogjogról szóló törvénynek — a szükséghez mért tárgyalása.

A kapcsolatoknak ez a mozaikszerűen alkalmazott összeállítása szorosra fűzött szálakkal illeszti bele az új törvényes rendelkezések anyagát jogrendszerünkbe s így mintegy az egyetemes magyar jog keresztmetszetében, mint gazdag keretben állítja eléink a hitbizományi intézmény képét. A megoldásnak ez a módja az, amely a művet kiemeli a kommentárirodalom sablonos határai közül s alkalmassá teszi arra is, hogy a tudományos kutatás és elmélyedés bázisául, kiindulópontjául szolgáljon. Ugyanezért tartjuk szerzők részéről igen szeren-

csés gondolatnak azt is, hogy művükbe beiktatták *dr. Lázár Andor* igazságügyminiszternek 1936. évi február 7. napján tartott képviselőházi beszédét, amelynek nemcsak retorikai emelkedettsége ad maradandó értéket, hanem az átfogó történelmi szemléletnek az az igazán nagyvonalú megnyilatkozása, mely a mindenkori földbirtokpolitikai eszméknek és az általános jogpolitika vezérgondolatainak tömör összefoglalásával világítja meg a magyar hitbizományi intézmény multját, jelenét s az új törvényalkotástól várható jövőjét, kijelölve annak helyét a *magyar jogfejlődés egyetemes tolyamatában*.

Hasonló elismeréssel szólhatunk a munka II. kötetéről is, mely *dr. Östör József* v. országgyűlési képviselő, ügyvédnek alapos tanulmánya. A műnek ez a része, — mely nyomdatechnikai okokból csak a közeli napokban hagyhatja el a sajtót —, az egyes fennálló magyar hitbizományok ikeletkezésének, viszonyainak, alapítóleveleinek stb. ismertetésével s egyszersmind azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az újonnan alkotott törvényes rendelkezéseknek az egyes hitbizományokra nézve mi lesz a várható hatása. Szerző, aki nemcsak mint gyakorlati jogász, hanem mint a régi magyar családok történetének alapos ismerője s mint gazdasági szakember is valóban hivatott volt ennek a sokoldalúságot kívánó tanulmánynak a megírására, nagy szolgálatot tesz munkájával mind a hitbizományi családok érdekelt tagjainak, mind pedig azoknak, akik az egyes hitbizományok ügyeivel akár mint bírák, akár mint gazdasági szakértő szervek foglalkoznak, vagy akiket egyéb okokból (gondnokok, hitelezők) érdekelnek egy-egy hitbizományi viszonyai, alapítólevele, leszármazási táblái és — várható jövője. A második rész bevezetése világos összefoglalást nyújt a hitbizományi alapítóleveleknek az érdeklődésre különösen számottartó rendelkezéseiről s egyszersmind — jogtörténeti visszapillantással — rávilágít a hitbizományi intézmény és az ősiség közötti viszony kérdésére is.

A nagyszabású munka két köteté harmonikusan egészíti ki egymást s bizvást elmondhatjuk, hogy szerzők a tudomány számára felette értékes s gyakorlati szempontból pedig igazán szükséges és hasznos művel gyarapították a magyar jogi irodalmat. *Dr. Bacsó Ferenc.*